

Metsäsektorin suhdannekatso 2006–2007

Toimittajat

Riitta Hänninen
Yrjö Sevola

Tekninen toimitus

Anna-Kaisu Korhonen (taitto)
Sari Elomaa (kuvat)

MESU-tietokanta ja tilastolaskenta

Jarmo Mikkola

Tilaukset

Tilaushinta 30 €.
Julkaistaan loka-marraskuun vaihteessa
Faksi 010 2112104
www.metla.fi/julkaisut/suhdannekatso/

Tiedustelut

Raija Lahtinen
Metsäntutkimuslaitos
Unioninkatu 40 A, 00170 Helsinki
Puh. 010 211 2198
Sähköposti: raija.lahtinen@metla.fi

ISBN-13: 978-951-40-2015-5 (nid.)
ISBN-10: 951-40-2015-4 (nid.)
ISBN-13: 978-951-40-2016-2 (PDF)
ISBN-10: 951-40-2016-2 (PDF)
ISSN 1796-0053

Vammalan Kirjapaino Oy
Vammala 2006

Kansi: Spatio Oy

Lokakuu 2006

Metsäntutkimuslaitos
Vantaa

Sisällys

Yhteenveto <i>Riitta Hänninen</i>	5
--	---

1 Kansainvälinen ja kotimainen suhdannekehitys

1.1 Kansainvälinen talous <i>Jari Viitanen</i>	9
1.2 Kotimaan talous <i>Jari Viitanen</i>	14

2 Metsäteollisuus

2.1 Saha- ja vaneriteollisuuden vienti ja tuotanto <i>Riitta Hänninen</i>	16
2.2 Massa- ja paperiteollisuuden vienti ja tuotanto <i>Maarit Kallio</i>	20
2.3 Metsäteollisuuden kustannukset ja kannattavuus <i>Katja Lähtinen</i>	25
<i>Ikkuna: Metsäteollisuuden kustannusrakenne</i>	28
2.4 Metsäteollisuuden työllisyys <i>Yrjö Sevola</i>	31

3 Metsätalous

3.1 Puuvarojen käyttö <i>Yrjö Sevola</i>	33
3.2 Raakapuumarkkinat <i>Anne Toppinen ja Esa Uotila</i>	35
<i>Ikkuna: Reaalisten vienti- ja kantohintaindeksien kehitys</i> <i>Pekka Ollonqvist</i>	39
3.3 Yksityismetsien investoinnit ja kannattavuus <i>Jukka Aarnio ja Esa Uotila</i>	40
3.4 Metsätalouden työllisyys <i>Yrjö Sevola</i>	45

Erityisartikkelit

Kiina – kilpailija vai kasvava vientimarkkina? <i>Anne Toppinen ja Riitta Hänninen</i>	47
Metsiin perustuva yritys- ja elinkeinotoiminta kaupungistuvassa yhteiskunnassa <i>Pekka Ollonqvist, Heimo Karppinen ja Anne Matilainen</i>	50
Ennusteiden osuvuus 1994–2005	54

Kirjoittajat

Suhdanne-ennuste

Jukka Aarnio, MMM, VTM, tutkija

Riitta Hänninen, MMT, tutkija

Maarit Kallio, KTT, tutkija

Katja Lähtinen, MMM, tutkija

Yrjö Sevola, MML, erikoistutkija

Anne Toppinen, MMT, tutkija

Esa Uotila, MMM, tutkija

Jari Viitanen, YTT, tutkija

jukka.aarnio@metla.fi

riitta.hanninen@metla.fi

maarit.kallio@metla.fi

katja.lahtinen@metla.fi

yrjo.sevola@metla.fi

anne.toppinen@metla.fi

esa.uotila@metla.fi

jari.viitanen@metla.fi

Erityisartikkelit ja ikkunat

Heimo Karppinen, MMT, professori, HY

Anne Matilainen, MMM, tutkija, HY

Pekka Ollonqvist, KTT, professori

pekka.ollonqvist@metla.fi

Yhteenveto

Maailmantalouden kasvu jatkuu tänä vuonna odotettua nopeampana. Ensi vuonna kasvun odotetaan jatkuvan vielä hyvänä, vaikka Yhdysvaltain talouskehityksen hidastuminen supistaa kasvua myös muualla maailmassa. Paperin kysyntä on Euroopan päämarkkinoilla hieman kasvanut, mutta hinnat ovat lähellä viime vuoden tasoa. Sen sijaan sahatavaran hinnat ovat selvästi nousseet asuinrakentamisen kasvun myötä. Metsäteollisuuden tuotannon kasvu ja puun tuonnin väheneminen lisäävät raakapuun kotimaan kysyntää, mikä nostaa keskimääräisiä kantohintoja.

Ensi vuonna Euroopan talouskasvu jatkuu vielä verrattain hyvänä ja pitää paperin kulutuksen kasvua yllä. Suomen paperin hintataso nousee mallillisesti kysynnän kasvun ja tuotantokustannusten nousun myötä. Tuotantolaitosten sulkemiset vähentävät paperin ylitarjontaa jonkin verran. Suomenkin paperin tuotanto ja vienti vähenevät hieman joidenkin tuotantoyksiköiden sulkemisen vuoksi. Sen sijaan sellun vienti kasvaa. Sahatavaran tuotantoa ja vientiä alentaa puolestaan kasvava kilpailu Länsi-Euroopan markkinoilla, mikä aiheutuu asuinrakentamisen kasvun hiipumisesta useissa vientimaissa sekä Keski- ja Itä-Euroopan tarjonnan kasvusta. Kotimaisen raakapuun kysyntä pysyy korkeana, koska metsäteollisuuden tuotanto alenee vain vähän, ja puun tuonti ei kasva. Kantohintojen ennakoidaan nousevan kuluvaan vuoteen hitaammin.

Talouskasvu vientimarkkinoilla pysyy verrattain hyvänä

Euroalueen talouskasvu on ollut viime vuotta nopeampaa, mutta ensi vuonna kasvu hieman hidastuu. Metsäteollisuuden tärkeistä vientimaista Saksan talous on kehittynyt parempaan suuntaan, vaikkakin sen kasvu on tänä ja ensi vuonna noin puoli prosenttiyksikköä hitaampaa kuin euroalueella keskimäärin. Britannia jatkaa vakaalla, noin 2,5 prosentin kasvu-uralla sekä tänä että ensi vuonna. Euroalueella korkojen nousu jatkunee vielä ainakin ensi vuoden alkupuoliskolla hidastaen asuntorakentamista. Yhdysvalloissa koronnostojen ennakoitaan jo loppuvan, mutta rakentaminen supistuu vielä. Venäjällä talouskasvu jatkuu vahvana, Kiinan talouden kasvu pysyy 10 prosentissa ja Japanin talous kasvaa yli 2 prosentin vauhtia.

Tärkein maailmantalouden epävarmuustekijä on edelleen Yhdysvaltain talouskasvun hidastuminen. Vaikka Yhdysvaltojen kasvun odotetaan hidastuvan hallitusti, riskejä talouskehitykseen luovat mahdollinen asuntojen hintojen romahdus, velkaantuneiden kotitalouksien luottamuksen aleneminen omaan talouteensa ja kallis raakaöljy. Yksityisen kulutuksen voimakkaan supistumisen myötä nämä voivat johtaa Yhdysvaltojen talouden taantumaa, jolloin vaikutukset välittyisivät nopeasti myös koko maailmantalouden ensi vuoden kehitykseen.

Massa- ja paperiteollisuudessa vientihinnat nousevat maltillisesti

Paperin kysyntä Suomen päävientimarkkinoilla Länsi-Euroopassa on vahvistunut hieman tänä vuonna. Paperin hintojen pitkään kestänyt lasku pysähtyi jo vuoden 2005 syksyllä, mutta aikakauslehti- ja hienopaperien ylitarjonta on pitänyt Suomen paperinviennin hintakehityksen vaatimattomana. Hinnat ovat nousseet hieman kattamaan tuotantokustannusten nousua. Tänä vuonna paperin ja kartongin nimelliset vientihinnat ylittävät vuoden 2005 keskitason vain prosentilla. Sellun keskivientihinta nousee noin 16 prosenttia.

Vuonna 2007 verrattain hyvänä jatkuva talouskehitys pitää myös paperin kulutuksen maltillisessa kasvussa Länsi-Euroopassa. Lisääntynyt kysyntä antaa tukea tuottajien pyrkimyksille siirtää tuotantokustannusten nousu paperin hintoihin. Suomessa kuluvana vuonna tehty ja ensi vuodeksi suunnitellut tuotantoyksiköiden sulkemiset heijastuvat paperin tuotantoon ja vientiin, joiden ennustetaan laskevan 3 prosenttia vuonna 2007. Paperin tuotannon väheneminen mahdollistaa sellun viennin lisäämisen, mihin kannustaa myös kuluvan vuoden keskitason yläpuolella pysyvä sellun hinta. Paperin ja kartongin keskivientihintojen arvioidaan nousevan kustannusten kohoamisen seurauksena 2–3 prosenttia.

Sahatavaran hinnannousua rajoittaa tarjonnan kasvu vientimarkkinoilla

Tänä vuonna sahatavaran kysyntä on kasvanut Länsi-Euroopassa odotettua paremman rakentamisen kehityksen ansiosta. Kysynnän kasvun rinnalla myös sahatavaran hinnat ovat tarjonnan niukkuuden vuoksi nousseet selvästi alkuvuodesta. Suuret sahatavaran tuottajamaat suuntasivat vientiä Euroopan ulkopuolelle, ja osaltaan tarjontaa rajoitti myös sahatukin heikko saatavuus.

Suomessa sahatavaran viennin nimellisen yksikköhinnan arvioidaan tänä vuonna nousevan lähes 7 prosenttia. Sahatavaran tuotanto ja vienti kasvavat

2 prosenttia, mutta tukin hinnan nousun ja viime vuosina tapahtuneen tuotantokapasiteetin supistumisen vuoksi määrät jäävät selvästi alle vuoden 2004 tason. Vuonna 2007 kilpailun odotetaan kiristyvän Länsi-Euroopan vientimarkkinoilla. Lisääntynyt sahatavaran tuotanto yhdessä hieman heikentyvän rakentamisen kehityksen kanssa rajoittaa sahatavaran hintojen nousua. Suomen sahatavaran viennin yksikköhintojen nousuvauhdin ennustetaan alenevan noin 2 prosenttiin samanaikaisesti kun tuotanto ja vientimäärät hieman alentuvat.

Hintojen nousu kohentaa metsäteollisuuden kannattavuutta vain vähän

Tänä vuonna metsäteollisuuden tuotantokustannusten nousu jatkuu aiempien vuosien tapaan, mutta lopputuotteiden hintojen nousu ja myyntimäärien kasvu parantavat hieman toimialan yritysten kannattavuutta verrattuna viime vuoteen. Puutuoteteollisuudelle puukustannukset ovat suurin haaste. Massa- ja paperiteollisuudessa puolestaan myös muiden raaka-aineiden, kuten mineraalien ja kemikaalien korkealla hinnalla on huomattava vaikutus yritysten kustannuskehitykseen. Metsäteollisuustuotteiden hintojen nousu jatkuu yhä vuonna 2007, mutta tuotanto- ja vientimäärien supistuminen hidastaa toimialan tulojen kasvua. Samanaikaisesti kuitenkin myös kustannusten kasvu hidastuu, minkä vuoksi kaikkien metsäteollisuuden toimialojen kannattavuus pysyy ensi vuonna vähintään tämän vuoden tasolla.

Raakapuun hinnat nousevat, puukauppa painottuu kuitupuuhun

Tänä vuonna metsäteollisuuden tuotannon kasvu nostaa raakapuun käyttöä noin 9 prosenttia, kun se viime vuonna aleni paperiteollisuuden työkiistan vuoksi noin 6 miljoonaa kuutiometriä. Paperiteollisuuden tuotannon kasvaessa hakatun puun ennätysuuriksi paisuneita varastoja puretaan ja kuitupuun hakkuita lisätään. Raakapuun tuonti alenee

noin 3 prosenttia. Vaikka sahatavaran tuotanto vähän kasvaakin, tukkien hakkuumäärät alenevat, koska raakapuun tarvetta katetaan paljolti hakatun puun varastoja purkamalla. Kokonaisuudessaan kotimaan markkinahakkuut pysyvät suunnilleen viime vuoden tasolla eli vajaassa 53 miljoonassa kuutiometrissä. Havutukkien hintojen nousu on metsäveromuutoksen alkuvuonna aiheuttaman vähäisen tarjonnan vuoksi ripeää tänä vuonna; kuusi- ja mäntytukin hinnat kohoavat 6–8 prosenttia. Kuitupuiden hinnat nousevat noin 4 prosenttia sellu- ja paperiteollisuuden puuntarpeen kasvaessa.

Vuonna 2007 paperi- ja sahateollisuuden tuotantomäärien lasku vähentää hieman myös puun tarvetta. Puun tuonnin ennustetaan pysyvän suunnilleen kuluvan vuoden tasolla eli noin 20 miljoonassa kuutiometrissä. Kysyntä painottuu tämänvuotista enemmän kotimaahan, ja hakkuuta lisätään, koska puuvarastot ovat pienentyneet. Kuitupuun hakkuuiden ennustetaan kasvavan noin 4 prosenttia ja kantohintojen nousevan 2 prosenttia. Mänty- ja koivutukin hintoja nostaa 3–5 prosenttia mäntysahatavaran ja koivuvanerin hyvä kysyntä- ja hintakehitys vientimarkkinoilla. Merkittävin epävarmuustekijä ensi vuoden puuhuoltotilanteessa on Venäjältä tulevan puun saatavuus ja hinta.

Julkinen tuki puuntuotantoon supistuu edelleen

Tänä vuonna puuntuotannon kokonaisinvestoinnit kohoavat yksityismetsissä jo runsaaseen 175 miljoonaan euroon. Vuonna 2007 investoinnit edelleen hieman kasvavat. Tämä edellyttää kuitenkin metsänomistajien omarahoituksen kasvua jo lähes 120 miljoonaan euroon, koska valtion talousarvioesityksessä esitettiin puuntuotannon turvaamiseen tarkoitettujen varojen supistamista lähes 10 prosentilla. Julkista tukirahaa on ensi vuonna käytössä noin 58 miljoonaa euroa.

Yksityismetsien hehtaariohtainen nettotulos alenee 3 prosentilla vuonna 2006. Kun tukin hakkuumäärät laskevat ja metsäteollisuus purkaa ennätys-

korkeita hakatun puun varastoja, tulos jää 86 euroon hehtaarilta. Vuonna 2007 hakkuumäärien kasvun odotetaan nostavan nettotuloksen yli 90 euroon. Puuntuotannon kokonaistuotto nousee tänä vuonna 9 prosenttiin, ja myös vuonna 2007 päästään selvästi yli 10 vuoden keskiarvon, lähes 6 prosenttiin.

Työllisyys metsäteollisuudessa ja metsätaloudessa

Metsäteollisuus työllisti viime vuonna 69 000 henkilöä. Työllisyys on hitaassa laskussa, ja työllisyysennuste vuodelle 2007 on 67 000 henkilöä. Siitä on puutuoteteollisuuden osuus on 32 000 ja massa- ja paperiteollisuuden 35 000. Puutuoteteollisuus työllistää tasaisesti, mutta massa- ja paperiteollisuudessa tänä vuonna tehty ja ensi vuonna toteutettavat tuotantokapasiteetin leikkaukset ennakoivat työllisyyden pientä supistumista toimialalla.

Metsätalous työllisti 23 000 henkilöä viime vuonna. Työllisyys hieman laskee vuosina 2006 ja 2007. Työn tuottavuuden lisäämisen mahdollisuudet ovat metsätaloudessa hyvin rajalliset, kun yhtiöiden ja Metsähallituksen tekemissä hakkuissa konehakuun osuus on noussut jo 98 prosenttiin.

Ennusteiden perusteet ja riskit

Suhdannekatsauksessa pyritään tuottamaan tietoa koko metsäsektorista tekemällä johdonmukainen analyysi sen nykytilanteesta ja lähiajan näkymistä. Metsäsektorin ennusteet perustuvat julkisiin tilastoihin ja maailmantalouden kehitysennusteisiin, eri lähteistä saatavaan metsäsektorin markkina- ja muuhun informaatioon sekä Metlassa tehtäviin tutkimuksiin. Käsitys maailmantalouden ja vientimarkkinoiden talouskehityksestä muodostetaan eri organisaatioiden (esimerkiksi OECD, IMF, ETLA) ennusteiden perusteella. Tämän katsauksen ennusteet perustuvat syys-lokakuun 2006 vaihteessa käytettävissä olleisiin tietoihin metsäsektorista ja ennusteisiin maailmantalouden kehityksestä vuosille 2006–2007.

Keskeiset ennustemuuttujat 2006–2007.*

Ennustemuuttujat	2006e %-muutos	2007e %-muutos
Paperin tuotanto	15	-3
Paperin vienti	15	-3
Paperin vientihinta	1	3
Sahatavaran tuotanto	2	-1
Sahatavaran vienti	2	-1
Sahatavaran vientihinta	7	2
Markkinahakkuut	1	3
Raakapuun tuonti	-3	0
Tukkipuun hinnat	3–8	1–5
Kuitupuun hinnat	4	2

* hintamuutokset nimellisiä

Metsäsektorin ennusteet vastaavat tutkijoiden käsitystä todennäköisimmästä kehityksestä. Ne ovat piste-ennusteita ja pohjautuvat vientimarkkinoiden kasvuennusteisiin sekä muihin taustaoletuksiin markkinoista. Suurin riski katsauksessa esitettävillä ennusteilla on talouskasvun odottamattomat muutokset. Maailmantalouden kasvuun vaikuttavia

keskeisiä epävarmuustekijöitä ovat edelleen Yhdysvaltain talous ja raakaöljyn hinta. Yhdysvaltain talouden epävarmuudet voivat vaikuttaa valuuttamarkkinoihin ja uhata maailmantalouden ja siten myös euroalueen kasvua. Mikäli talouskasvu keskeisillä vientimarkkinoilla Euroopassa jäisi odotettua heikommaksi, muodostuisi metsäteollisuustuotteiden kysyntä ennustettua alhaisemmaksi. Tämä lisäisi alueella jo nyt vallitsevaa ylitarjontaa sekä painaisi hintoja alaspäin. Yhdysvaltain dollarin odottamaton heikentyminen euroon nähden vaikeuttaisi vientiä Euroopasta ja lisäisi tarjontapaineita Euroopan ulkopuolisista maista.

Jos talouskehitys vientimarkkinoilla osoittautuisi tässä ennustettua huonommaksi, vaikutukset heijastuisivat Suomen metsäteollisuuden vientihintoihin, tuotantoon ja kannattavuuteen. Metsäteollisuudesta vaikutukset leviäisivät puun kysynnän alentuessa myös raakapuumarkkinoille, metsätalouden työllisyyteen ja yksityismetsätalouden kannattavuuteen. Tällöin Suomen metsäsektorin kehitys jäisi nyt esitettyjä ennusteita heikommaksi.